

Leto 1946

RADO HOČEVAR

Pred dvajsetimi leti je naša slavna plezalka M. M. Debelakova preplezala severno steno Špika. Ta zmaga je odjeknila daleč po svetu in obenem je tisto leto postalo mejnik nove revolucionarne dobe v našem alpinizmu. To je bil po mojem mnenju največji uspeh naše alpinistike do današnjih dni.

Dvajset let pozneje se začne nova doba, nič manj revolucionarna. To novo delo na starih temeljih smo začeli mi, takrat še mladi in nepoznani plezalci. Začeli smo in delali tako temeljito, da smo se leta in leta žrtvovali samo enemu cilju — razvoju naše alpinistike. Koliko dragocenih let se je tako v gorah izgubilo! Toda ko se spomnim tega, mi ni žal. Alpinizem je že tako bogat pojav, da se vedno rad spominjam vseh onih čudovitih dni, prebitih v skalah. Lepa, dolga in čudna so bila ta pota, polna lepih in temnih spominov, često celo preveč fantastična, da bi jim razumen človek mogel verjeti. Prisluhnite tem potom... Začelo se je takole:

Po štiriletnem življenju za bodečo žico, ko sem lahko le iz daljave opazoval naš gorski svet, se mi je v srcu vzbudil nemir. Prišla je osvoboditev in leto 1946, prelomnica v mojem življenju. Kot sedmošolec sem nekega januarskega dne odšel prvič v življenju v gore. Pot do Kamniške Bistrice je bila polna nestrpnih pričakovanj in doživetij. Takrat sem prišel v gore brez opreme. Že pogled na strmi beli plaz pod Kokrskim sedlom me je navdal z grozo in obenem z občudovanjem vseh tistih, ki se drznejo tam preko povzpeti. Ko je videl naše shujšane obraze, nam je oskrbnik Andrej odsvetoval kakršne koli podvige. Obiskali smo Rokovnjaške luknje in Žagano peč. Ne bodite presenečeni, da sem se kljub temu še tiste dni drznil povzpeti na zasneženi vrh Brane kar od Galerij naravnost navzgor. Ta v tedanjih razmerah blazna misel se mi je porodila tedaj in v njej je že bila kal bodočih podvigov v skalah. Po dveh urah strme hoje navzgor sva s tovarišem obtičala na rahlo zasneženi travnati vesini. Šele tedaj sva se zresnila in odločila za povratek. Navzdol je bilo še huje, saj veste, da plezanje po strmem travnatem terenu nikakor ni prijetno, pa še pozimi je bilo povrhu. Srečno se je izteklo tistikrat. Koliko in kolikokrat se je ravno tako srečno izteklo!

To je bil rojstni dan moje alpinistike. Že bližnji dnevi so me zopet privedli v gorski svet. Prešernov rojstni dan smo izkoristili za izlet v njegovo rojstno vas Vrbo na Gorenjskem. Gore s Triglavom — Karavanke s Stolom so bile prvič tako blizu, veličastne pod belo odejo.

Izleti v okolico, zlasti na Šmarno goro, so bili odslej skoraj vsakdanja zadeva. Najbolj mikavna od vseh pa je bila bela in koničasta streha Grintovčeva.

Ko sem leta 1945 zapustil JLA, so mi ob odhodu izplačali ves moj zaslužek. Bilo je dovolj za navadne smuči. Toda v dolini zima ni dolgo trajala. Na Rožniku in Golovcu ga je že zdavnaj pobralo. Zato pa so tem bolj vabila bela smučišča na Krvavcu in Veliki Planini. Tako se je nekega dne v marcu odločilo. Iz šole v Vegovi ulici se nisem vračal naravnost domov. Če je bilo lepo vreme, sem zelo rad zavil v Tivoli, ampak ne zato, ker bi me tam čakalo dekle. Gore so bile čudovite od tam. Doma so mi branili. »Ubil se boš!« Kolikokrat sem potem še slišal to besedo! Nič ni pomagalo. Ob treh popoldan sem že sedel na kolesu.

Mrak je zavil na gozdno pot pod Jezeri. Nad Ambrožem se v takem ni težko izgubiti. Tudi razne poseke, kjer je za spoznanje svetleje, vabijo. Tako sem tudi sam tistikrat taval do Jezerc. Kmalu se je zasvetil dom, pa tudi jasna mesečna noč mi je potem poplačala ves trud v temni noči in bele poljane. Krvavca so bile še bolj privlačne.

Naslednjega dne sem že stal na vrhu zasnežene gore. Mnogokrat sem bil pozneje še na njem, pa nikoli ni bilo tako lepo kakor tistikrat. Robnikov na smučeh še nisem imel, kljub temu pa je bil spust z Velikega Zvoha imeniten. Še bolj imenitno pa se mi je zdelo to, da sem prvikrat dosegel višino 2000 metrov. Takrat je oskrboval kočo znani oskrbnik Hanek.

Naslednji dve nedelji sta zopet veljali Krvavcu. Navdušenje za gore je bilo vedno večje in pohodi v nje so postajali že stvarnost. Nekoč sem z vrha Velikega Zvoha opazoval drzne sledi, ki so držale preko na Greben. Skoraj bi me bile izvabile. K sreči sem raje ostal v jami na Zvohu in se predal soncu. Zaenkrat je ostala samo še tiha želja, da bi ta greben tudi sam premagal. Nekaj let pozneje sem po naključju zvedel, da je tedaj preplezal greben takrat že znani plezalec in moj poznejši prijatelj Marjan Keršič-Belač. Tokrat pa je ostalo le pri smučanju.

Tople pomladanske nedelje sem izkoriščal za obisk Šmarne gore. Prihajal sem običajno po navadni poti, ki jo poznajo tisoči in tisoči nedeljskih izletnikov. Kmalu pa sem zvedel, da obstaja še druga pot, »Pot svobode« preko strmega skalnatega pečevja na zahodni strani gore. Tovariši so pravili o »veliki strmini« in »množici klinov«. To naj bi bila prva preizkušnja.

Neke nedelje sem se tako spuščal po zapadnem grebenu proti Vikrčam. Na vrhu skalovja sem obstal. Po pravici vam povem, bilo me je strah sestopiti preko stene. Dvakrat sem poskusil, pa obakrat sem se vrnil navzgor. Čuden nemir se me je polastil. Nikoli nisem gledal globine pod seboj. Težko sem se odločil. Skoraj me je bilo sram, ko je mimo mene prilomastil starejši gospod. Nič se ni obotavljal. Tedaj je padla odločitev. Prvi metri so bili strašni in vsak trenutek sem pričakoval padeč. Najtežje je bilo sredi stene, kjer je bila jeklena vrv toliko razmajana; bilo je to po vojni, potov ni namreč nihče popravljal, da si se moral izvesiti. Stoja na samih klinih je bila takrat zelo tvegano in izredno težko dejanje. To motovljenje na klinih je trajalo več kakor četrt ure. Spodaj je troje mladih ljudi s skrbjo pogledovalo navzgor. V kaminu malega Turnca sem obstal. Sreča, da sem premagal to mesto, mi je zakrila predolgo obnavljanje.

Spodaj sem srečal svojega starega prijatelja z bregov ob Ljubljani Sreča Pogačarja. Ta mi je predstavil svojega prijatelja Franceta Zupana, ki je baje prejšnjo nedeljo obiskal Grintovčev zasneženi vrh. Zupan me je seveda zamikal in vso pot do doma sem ga nadlegoval z vprašanji, kako je bilo na Grintovcu in če je tamkajšnja pot veliko težja od pravkar premagane v Šmarni gori.

Rezultat tega srečanja pod Šmarno goro je bil, da sem spoznal še enega tako navdušenega planinca. Odslej naprej smo hodili v gore trije: Zupan, Pogačar in jaz. Vsi trije smo bili sedmošolci v Vegovi ulici. Zupan je sicer preje obiskoval klasično gimnazijo, pa je predsedal. Sestajali smo se odslej vsako sredo ob šestih zvečer pred pošto. Tu smo kovali načrte za bodoče dni.

Naš prvi cilj je bil vzpon na vrh Brane s Kamniškega sedla. Zupan nama je svetoval, kakšno opremo naj vzameva s seboj. Poleg ostalega dereze in cepin seveda! Teh rekvizitov pa do sedaj še nisem videl. Kakor koli sem si belil glavo — teh rekvizitov nisem mogel dobiti. Zupan mi je posodil nekaka dva kaveljčka, katera sem pripel za čevlje. Namesto cepina pa sem si ob poti

na Kamniško sedlo vrezal leskovo palico. S tem priborom in čevlji še izza časa okupacije smo aprilsko soboto prispeli na Kamniško sedlo. Koča je bila tako nabito polna, da tudi na tleh ni bilo prostora za spanje.

Zjutraj naju je Zupan navezal na vrv. Vrv je bila debela 6 mm. Uporabljala jo je njegova mati za sušenje perila. Razumljivo je, da si je Zupan na skrivaj izposodil vrv. Odkorakali smo iz koč skrajno resni in molčečih obrazov. Nemirno nam je utripalo srce pred sneženim obličjem gore. Strm je bil videti ta zid, še hujši pa pogled v globel Logarske doline, ko smo stali na robu. Nekak čuden občutek se te loteva, ko tako stojiš na robu prepada in buljiš navzdol. Morda bi sploh ne šel na tako pot, toda snežno beli vrh je bil le prevelika vaba. Mimo nas so šli še neki planinci na vrh. Navezali so se na vrv. Bilo jih je 12. Dva najboljša med njimi sta se navezala spredaj. Ko sta videla nas, sta nas povabila, naj se tudi mi privežemo na njihovo vrv. Veseli smo se vabilu odzvali. Skupino šestih ljudi je vodil Milan Hodalič, nas pa je navezal na svojo vrv Marjan Keršič-Belač. Oba plezalca sta takrat vzbujala pozornost vseh, zlasti pa Belač. Obema sem še danes hvaležen za njuno družbo na svojem prvem pohodu v bele strmine Savinjskih Alp.

Dolga kolona njunih »varovancev« se je počasi pomikala proti vrhu. Spredaj je hodil Belač, zadaj pa ostali za njimi. Plezali smo istočasno in če bi kdo zdrsnil — na to nisem smel pomisliti. Samo tiho sem pogledal proti Logarski dolini navzdol. Ne, tako nisem smel končati. Z vsemi silami sem sledil na repu dolge kolone, opiraje se na palico, ki sem jo urezal dan prej v gozdu.

Pa tudi ta strah je bil čez dve uri poplačan. Stali smo na vrhu zasnežene Brane. Prvič smo si na ožarjenem vrhu stisnili desnice. Zupan je bil sicer že na Grintovcu, toda zame in Pogačarja je ostal vzpon silno in nepozabno doživetje. Okoli nas so se bleščali grebeni in vrhovi Grintovcev. Belač nam je razlagal imena — toda ostalo mi je le doživetje.

Sestop je bil še bolj mučen kakor vzpon. Ko smo prišli na rob strmali, je Hodalič zabil v sneg dva cepina. Okoli njih je zavezal vrv, na konec pa Boža Fakina. Velel mu je, naj zdrsi po strmini navzdol. Ta je storil po njegovih navodilih. Toda v veliki strmini je omahnil in zdrsnil. Silen sunek je zlomil prvi cepin, drugi je padec prestregel. Lahko bi prišlo do katastrofe. Nato je Belač zvezal dve vrvi in jih obesil za cepin. Sedaj smo se drže na rokah spuščali po vrvi čez vrhnji najbolj strmi odstavek. Ko je vrvi zmanjkalo, smo morali dalje brez vrvi. Tu sem moral sestopiti opiraje se na palico. Takrat in prihodnja dva meseca sem bil najbliže smrti, odkar hodim v gore. Razumljivo, da sem bil silno srečen in navdušen, ko sem končno menda poslednji pricapljal na Kamniško sedlo. Kar kamen se mi je odvalil od srca, ko je bila tura končana. Spoznal sem prve korake v gore, toda bilo je mnogo mnogo premalo.

Istega dne smo se od navdušenja hoteli povzpeti še na Planjavo, pa smo pred Wissiakovo grapo obrnili. Bil je to tudi prvi pametni ukrep, za kar naju je pohvalil sam Belač.

Naslednjo nedeljo je bil prvi maj. Izkoristili smo jo vsak po svoje. Kam sta odšla onadva, ne vem. Sam sem se zgodaj zjutraj podal proti Št. Vidu. Spotoma sem srečal kamion in se usedel vanj. Peljal je izletnike v Logarsko dolino. Tudi to je bilo nepozabno potovanje v osrčje Savinjskih Alp. Prišel sem do slapu Rinka in od tam občudoval prejšnjo nedeljo preplezano smer v Brani.

Prihodnje dni so nas čakali zopet novi podvigi. Razen Zupana in Pogačarja so se na realki zanimali za gore tudi drugi dijaki. Največ zanimanja je med

njimi kazal Miha Verovšek, moj sošolec v istem razredu. Spominjam se še, kako sva se skupaj učila fiziko. Takratni profesor, sedaj pokojni Leopold Andrée je bil sila natančen. Zadnja popoldanska ura je bila. Ves teden sva se tresla pred to uro. Končno oba pokliče. Sam sem se s težavo izmazal s sumljivo trojko, medtem ko je Verovška gladko položil. Čez tričetrt ure sva že sedela v nabito polnem kamničanu. Najin cilj je bila Korošica in dvodnevni pohod čez Savinjske Alpe do Kokrskega sedla. Na cesti proti Bistrici naju je zalotila noč, in skozi Belo sva tavela v mraku proti Presedljaju. Medli odsev žepne svetilke nama je kazal markacije in smer. Po polnoči sva dospela na Korošico. Koča je bila še neoskrbovana in v silno slabem stanju še od vojne vihre. Ležišče sva si morala urediti na trdi kmečki peči, katero je bilo treba preje zakuriti. Drv ni bilo seveda nikjer. Pretaknila sva vso kočo, pa zaman. Podnevi bi bilo lažje, saj je dovolj rušja v bližini. Končno sem iztaknil v nekem kotu premogu podobne kose. Bil je katran. V peči je gorelo kakor v lokomotivi. Ponoči je Verovšek padel s peči. Verjetno ga je katran preveč ogrel. Sam sem spal ko top.

Naslednjega dne sva napravila vzpon na Ojstrico. Po navadni poti seveda. Oba sva imela cepine. Moj je bil podoben onim, ki jih v nekaterih kočah prodajajo za spomin, samo da je bilo ratišče dolgo poldrugi meter. Pa kljub temu sem bil ponosen nanj. Verovšek je bil precej na boljšem. Saj je podedoval dokaj dobrega, očetovega.

S to opremo sva brez večjih težav dosegla vrh Ojstrice. Na vrhu je bila še stara triangulacija. Vsa prevzeta od občudovanja nad pravkar doseženim vzponom se nisva menila za lepo okolico pod nama.

Toda tako gladko tudi ni šlo tistikrat. Na povratku se je bilo treba spustiti preko strmega snežišča. Lotila sva se ga z velikim strahom. Toda kljub vsemu je Verovšek zdrsnil. Poskusil se je ujeti na cepin. Pozneje mi je pravil, da je pred dnevi prebiral očetove Planinske Vestnike. Tam je bral, da se je treba vreči na trebuh. Z rokami pa s cepinom zavirati. Vse je bilo v redu, pa je nesrečni Miha spustil cepin iz rok. Vrglo ga je na hrbet. K sreči se je snežišče položno končalo. Sam sem ob tem prizoru skoraj otrpnil od groze in potem skrajno previdno sestopil k Verovšku, ki se je med tem ustavil na položnejšem delu strmine. Tožil mi je o udarcu v zadnjo plat, katero je čutil potem še vse poletje. Čez leta pozneje smo se tu smučali in obujali spomine na te prve naše dneve v gorah.

Ko je razburjenje pošlo, sva se odpravila še na Planjavo preko Škarij in Babe. Do vrha ne pomnim večjih težav. Tu pa tam je bilo treba prečkati majhno snežišče, saj veste, kako je maja meseca v gorah. Tudi na vrhu Planjave sem bil tistikrat prvič v življenju. Sedaj naju je čakal najtežji del dneva: Sestop na Kamniško sedlo preko strme in zasnežene Wissiakove grape — pred katero sem že moral enkrat obrniti. Tu se ni smela ponoviti scena z Ojstrice. Skrajno previdno in z velikim strahom sva poglabljala že obstoječe stopinje v snegu. Grda je bila videti grapa. Kolikokrat sva pozneje videla ljudi, kako so se obotavljali preko takih mest. Vedno sem se takrat spomnil na naju. Čeprav alpinistično brezpomembna tura, je bila v takratnih razmerah zelo nevarna.

Na Kamniškem sedlu sva prenočila. Naslednjega dne naju je čakal najtežji del. Do Boštjance v Brani sem dobro poznal smer. Snega je bilo že mnogo manj, tako da se je dalo lepo priti do roba. Kmalu za robom se je izbočil prepad. Majhen žleb v strmi steni je pokrival sneg. Velika je bila izpostavljenost in tresoč se sva se z Verovškom splazila preko. Toda najtežje naju je

čakalo niže doli, kjer je bilo treba prečkati dokaj veliko snežno vesino. To je bilo do tedaj najtežje mesto. Dvakrat sem hotel že nazaj, pa sva se odločila za naprej. Tu sva se šele obirala. Če bi to videl leto pozneje, ne bi mogel verjeti.

Ko sva bila sredi snega, sta za nama prišli dve postavi. Neverjetno urno in spretno. Skoraj švignila sta mimo naju, da je srce zastalo od sramu, saj je bila ena od obeh ženska. Videč najino nerodnost se nista smejala. Moški nama je celo pomagal iz zagate s tem, da je poglobil stopinje. Tudi nama je odgovoril na vprašanje o turi. Pravil nama je, da je še eno nevarno mesto pod vrhom Skute. Nemo sva obsedela na koncu snežišča in opazovala oba drzneža. Kdaj bova midva tako hodila po gorah? Pozneje sva zvedela, da je bil to znani plezalec ing. Daro Dolar, ki se je s svojim dekletom sprehajal po Kamniških Alpah.

Do vrha Turske gore in dalje do podnožja Skute ni bilo večjih težav. Strmo snežišče na jugovzhodni strani Skute nama je zopet dalo precej opravka, vendar v vzponu nisva občutila take globine kot preje za Boštjanco. Pot naju je vodila dalje na Štruco in preko Mlinarskega sedla na Grintovec. Toda nikjer ni bilo več tako nevarno. Pozno popoldne sva prišla na Cojzovo kočo na Kokrskem sedlu. Na Jamah naju je zalotilo še majsko neurje, pa sva jo ucvrla in prinesla suho kožo. Tako sva v teh dneh prvič stopila na šest glavnih vrhov osrednje rajde Grintovcev. V koči nisva imela več denarja za prenočnino. Nabrala sva dve butari drv in oskrbnik naju je zastonj spustil v zimsko sobo. Toda ko smo zakurili ogenj, je bilo kakor v prekajevalnici svinjskega mesa. Seveda sva potrpehla tudi to malenkost, samo da se je tura lepo končala. Bila sva zadovoljna in srečna kot malo kdaj.

Odslej naprej sem še raje hodil na Rožnik in nekoč fantastični vrhovi Grintovcev so postali že domači.

Zopet smo se dobili pred pošto v sredo ob šestih zvečer. Navdušeni nad opravljenimi vzponi smo kovali načrte. Želeli smo si vedno več in več. Hoja po navadnih poteh je bila sicer mikavna, toda sneg je kopnel in ni bilo več tistih problemov in napetosti. Tedaj smo se odločili, da preplezamo greben Rinka—Skuta. Namenili smo se, da preplezamo smer v troje. Zupan je vzel s seboj svojo »standardno vrv«. Pred odhodom pa smo morali še vse pripraviti. Dvakrat smo odšli na Veliki Turnc, odkoder smo se tudi spuščali na vrvi (za perilo), razen tega smo odšli nekajkrat tudi na Ljubljanski grad in tam v splošno začudenje pasantov opravili nekaj akrobatičnih plezarij in spustov čez Šance. Ko smo to opravili, se nam je zdelo, da smo zreli za prvi plezalni poskus v skalah.

Začeli smo s Kamniškega sedla, odkoder smo se preko Turske gore povzpeli na Kranjsko Rinko. Plezali smo brez vrvi in zelo dobro napredovali. Vse bi bilo šlo lepo, ko sredi grebena ne bi bilo ostrega in gladko izpostavljenega stolpa. Edino preko njega se je dalo naprej. Tu je bilo precej obotavljanja. S svojim velikim nahrbtnikom, iz katerega je štrlel poldrugi meter dolg »strelvod«, nikakor nisem mogel z mirnim srcem preko. Zupan in Pogačar sta že preplezala to mesto. Šele ko sva s Pogačarjem spravila nahrbtnik preko stolpa, sem sam začel plezati. Tu sem prvič občutil zračnost v steni. Na obe strani je bil grozoten pogled. Na desno stran bi padel v ledenik pod Skuto kakih 300 metrov globoko. Tu je nekoč padel Petrič, ko je sam plezal ta greben. Na levo stran je sicer manj globine, toda tudi dovolj. Oster rob stolpa prehaja v tenko rez, kjer jahaš kakor na konju. Razumljivo, da ima vsak začetnik plezalec malo čudne občutke, ko prvokrat tako meri globino s svojimi

očmi, zato ne smete zameriti, če vam tako opišem to mesto. Pozneje se mi je vse skupaj zdelo igrača, pa vendar še danes občudujem to mesto. Na vrhu stolpa sem našel dva klina. Pozneje smo zvedeli, da sta jih pustila Boris Režek in Rado Istenič, ko sta delala zimsko grebenko prečenje Savinjskih Alp. Sam sem občutil silno zadovoljstvo, ko smo to mesto premagali. Morda ni vredno ob njem izgubljati toliko besed. Pa vseeno mi je silno drago in vtisov tistega dne ne bom pozabil nikoli. Tisti trenutek, ko sem sedel na vrhu stolpa, sem občutil rojstni dan svoje alpinistike. Brez tistega dne bi ne bilo nikoli toliko podvigov v skalah.

Nadaljnje plezanje se mi je potem zdelo pravi užitek. Šele na vrhu smo počivali. Nismo bili sami. Razen nekaterih planincev smo opazili tudi plezalce z vrvmi in klini. Bili so to Jeseničani, ki so napravili masovni pohod v Savinjske Alpe. Ravno takrat je ena naveza izstopila iz južnega raza Turske gore. Med njimi je bil tudi znani jeseniški plezalec Maks Medja.

Ta vzpon nas je tako navdušil za plezalstvo, da smo odtlej naprej začeli kovati resne načrte. Toda zadeli smo na nepremostljivo oviro. Rekvizitov nismo imeli, dobili pa so se le v planinskem društvu. Prvo, kar je bilo, je bil vpis v Planinsko društvo Ljubljana. Tako smo imeli popust pri prenočnini. Prvi pa je navezal stike z ljubljanskimi plezalci Zupan. Že 1. maja se je udeležil fizikalne parade. Takrat so korakali v njej tudi planinci. Spoznal se je z Vlastom Kopačem in Marjanom Keršičem. Tako so bila odprta vrata v alpinistično družino. Prvi uspeh je bil tudi v tem, da nam je Marjan Keršič posodil že rabljeno vrv in nekaj klinov. To je bilo za nas veliko veselje. Kladiva pa smo vzeli iz domačega hišnega orodja.

Odšli smo na Turnc in tam zabili prve kline, prihodnjo nedeljo pa na Kamniško sedlo. Zelo priljubljen izlet nam je bil na Maričkino ploščo v severozapadnem grebenu Planjave. Prve kline v gorah smo zabili tu. To je bilo edinstveno doživetje v tistih časih. Ravno takrat so nosili deske in tramove za novi bivak pod Skuto. Z velikim elanom in navdušenjem smo se udeleževali na strani ljubljanskih plezalcev tudi mi teh akcij.

V Ljubljani je takrat obstajalo Planinsko društvo Slovenije. V okviru društva je deloval alpinistični odsek, v katerem je bilo 25 članov. Po večini so bili to stari plezalci, člani TK Skale, in pa bivše akademske sekcije. Pozneje je odsek z mlajšimi močmi narasel še za 19 članov. Smernice povojnega alpinističnega delovanja so bile dane na prvi redni skupščini PDS v Ljubljani dne 24. II. 1946. Mi smo bili prvi plezalci, ki smo občutili prve sadove. Takrat je ing. Avčin dejal: »Planinstvo je ena onih redkih panog človeškega udejstvovanja z mnogimi odlikami vseh kvalitet. Mirno smo se merili tudi z zapadnim svetom. V klasični deželi alpinizma — v Švici — nisem nikjer našel kaj boljšega, če pomislim na slovensko planinsko organizacijo. V vseh Alpah menda ni skupine, ki bi tako prijela, ki bi imela toliko in toliko čarov kot naše slovenske gore. To ni samo naše mnenje, temveč tudi mnenje mnogih svetovno znanih planincev.

V Alpah je razvoj zaključen, je le še trening. Naši novi cilji so drugje, na vzhodu, na Kavkazu, v Sovjetskem Pamiru, na Strehi sveta. Doseči jih moremo, ako bomo fizično in moralno pripravljene. To je naloga Planinskega društva Slovenije. Prvi pogoj je dobra telesna vzgoja, dobra povezava z našimi telesno vzgojnimi društvi. Če že ne alpinizmu v ožjem pomenu, bomo morali dati planinstvu množični poudarek. Navajati moramo čim širše sloje, zlasti mladino v visoko kulturno šolo v gorah. Le tako bomo izurili kader pravih planincev, sposoben za samostojna in vrhunška dejanja. Važno je, kaj bomo delali in kako

bomo delali, da bomo dali zamrlemu planinstvu nov polet, podoben onemu, ki je kot plamen preletel naše gore po prvi svetovni vojni.«

Od drugih govornikov tedanje skupščine naj omenim še besede tedanjega predsednika Pretnarja: »Mislim, da lahko z optimizmom gledamo v prihodnost. Mladina, podprta od razumnega vodstva, bo poskrbela zato, da se bo zopet na široko razmahnilo življenje v naših gorah, ki bo služilo razvedrilu, telesni, duševni in etični okrepitvi ter osvežitvi našega delovnega ljudstva.«

Take so bile prve poveljne smernice našega alpinizma, skratka v skladu z novimi družbenimi načeli. Alpinistični odsek v Ljubljani se je ustanovil v mesecu maju. Najprej je bilo v njem 12 ljudi. Načeloval je odseku Vlasto Kopač. Pozneje je število ljudi naraščalo. V ta namen je bil prirejen plezalni tečaj na Kamniškem sedlu. Ker je bila večina tečajnikov brez opreme, je alpinistični odsek preskrbel nekaj plezalnikov in ostale opreme. Teh silno potrebnih rekvizitov smo bili deležni tudi mi. Spominjam se, kako sem po cele dneve ogledoval nove plezalnike. Dobil sem tudi dva plezalna klina, celo premoženje.

Plezalni tečaj alpinističnega odseka Ljubljana se je pričel 22. julija. Tečajnike in hrano so naložili na kamion in odpeljali v Kamniško Bistrico. Spominjam se, da nam je bila pri tem ukradena vreča riža. Vsakemu tečajniku so v Bistrici naložili nekaj hrane, razen tega pa še kako desko za bivak.

Ta tečaj nam je silno koristil. Na njem smo pridobili ogromno in ga mirno uvrščamo med najuspešnejše poveljne tečaje. Iz sedemnajstih tečajnikov je izšla vrsta dobrih plezalcev. Tu smo prejeli osnovo za naš nadaljnji razvoj, razen tega pa tudi spoznali starejše plezalce-instruktorje. Tečaj so vodili: Vinko Modec, Boris Režek, Vlasto Kopač, Tone Bučer, Dušan Lasič, Daro Dolar in delno France Avčin. Nas tečajnikov je bilo 17, in sicer: Božo Fakin, Stane Podgornik, Marko Breznik, Henrik Vadnou, Marjan Keršič (kot pomočnik), Boris Rozman, Draga Šušteršič, Mira Jug, Tone Jare, Staza Černič, Milena Hartman, Tone Ogorelec, Emil Frelih, Milan Hodalič, France Zupan, Dane Škerl in jaz.

Vodstvo tečaja je zahtevalo od prijavitelcev določeno število izvršenih vzponov po gorskih poteh, osnovne pojme o plezanju in predvsem veselje do plezanja. Ker je bilo dovolj vaditeljev, je bilo mogoče tečajnike individualno uriti. V nasprotju s prejšnjo prakso se je vodstvo tečaja odločilo za načelo, da je tečajniku bolj potrebna posebna plezalna tura kakor urjenje na enem samem mestu. Vadili smo na naslednjih plezalnih turah: 1. Severozapadni greben Planjave z vstopom v kaminih. 2. Jugova poč — Brinškov kamin. 3. Jugozapadni greben Planjave (Modec-Stupica). 4. Jugozapadni greben pri »Rdečem kupu«. 5. Modčeva smer skozi Okno. Vse naštete smeri smo plezali tudi v sestopu. Razen tega smo v tečaju preplezali še južni raz Turske gore, Szalay-Gerinov greben v Turski gori, greben Rinka-Skuta, vzhodni steber Brane, severovzhodno steno Ojstrice in vzhodno steno Male Rinke. Sam sem preplezal severozapadni greben Planjave v družbi z ing. Lasičem — znanim plezalcem še izza predvojne odprave v Dauphinéjo. Po jugozapadnem grebenu, s sestopom skozi Brinškov kamin me je vodil Vlasto Kopač. Na obeh vzponih so me pohvalili, tako da so me dodelili sedaj za težjo turo preko Szalay-Gerinovega grebena v Turski gori. Greben sem preplezal v Dolarjevi družbi.

Zvečer smo imeli še razna predavanja in debato med drugim o razvoju plezalne tehnike in opreme, o zgodovini in razvoju alpinizma, o prvi pomoči itd. Na zaključku so nam svetovali, katere ture naj se kot začetniki lotimo. V glavnem so bili to vzponi II in III. Teh navodil smo se tudi držali.

Slovo na tečaju je bilo za nas težko in nepozabno. Midva z Zupanom sva se kmalu vrnila na sedlo s polnim nahrbtnikom konserv. Za deset dni sva se javila kot prostovoljna nosača za bivak pod Skuto. Prenašala sva vsak dan težak tovor na Pode. Marsikateri začuden obraz sva srečala med potjo; marsikomu ni šlo v glavo, da po težavnih in nevarnih stezah prostovoljno in udarniško prenašamo deske in tramove za nekakšen bivak in tavamo v megli po podeh. Dostikrat sva morala odgovarjati na radovedna vprašanja, ki jih je spremljal pomilovalen nasmešek, češ kdo bo pa hodil pozimi tja gor. Tako kakor tistikrat verjetno nikoli več v življenju ne bom udarniško delal.

Nekoč sva se z Zupanom spravila nad 6 metrov dolg tram. Bil je težak ca. 60 kg. Nerodnost je bila v tem, ker ga je bilo treba prenesti s Kamniškega sedla preko Kotličev in Turske gore na Male pode. Za kos bi bili potrebni najmanj trije nosači, dva za nošnjo, eden za zavarovanje z vrvjo. Ker ni bilo tovarišev, ki so obljubili pomoč, sva se ga sama lotila. Bala sva se edinole, da nama ne uide na Okrešelj. V tem primeru bi pobirala pod steno samo trske.

V oba konca tramu sva zabila kline. Oskrbnik Tone Gradišek naju je debelo gledal in si mislil svoje o ljudeh, ki si prostovoljno nakopavajo trud in delo. Prvi dan nisva prišla daleč. Na Boštjanci naju je zalotilo neurje in vrnila sva se urnih nog.

Naslednjega dne je bilo sončno jutro. Na robu, kjer se odpre pogled v Kotličev, sva v vponko na koncu grede vpela vrv. V presledkih sva ga spuščala do skrotja v Kotličih. Težko, a počasi sva se pomikala navzgor proti Turski gori. Paziti sva morala na vsak korak, previdno prenašati težo na ostrih ovinkih in počasi dvigati neokretni tovor v višino. Sključena nad skale in zatopljena v težko delo nisva gledala lepote gora, zasopla sva si brisala s čela potne srage in merila z očmi pot, ki je bila še pred nama. Tram je postajal vsako uro težji. Še škrbina in opotekajoča sva jemala zadnjo strmino pod vrhom.

Tistikrat sva prišla precej zbita do najinega skladišča na Malih podeh. Nekaj dni pozneje je večja družba nosila pločevino preko Žmavčarjev navzgor. Na vrhu se je začelo bliskati, da je »Enooki« bežal pred strelo kot splašen gams. Isti dan je vrglo Kopača, ki je nosil polno krošnjo z glavo navzdol — kakor na starih bakrorezih vidimo drseti ponesrečence z Matterhorna v strašno smrt. Pozneje sem nesel skozi Žmavčarje tudi velik lesen pograd. Turisti z vrha Brane so potem pripovedovali o veliki »živi« tabli, ki je hodila na Male pode.

Tako so naša imena tesno povezana z gradnjo tega prijaznega zavetišča, ki danes ponosno dominira v osrednji rajdi Grintovcev.

Sedaj se nismo več sestajali na ulici. Bili smo včlanjeni v planinsko društvo in alpinistični odsek. Ko smo se iz Kamniških Alp vrnili v Ljubljano, smo se dan za dnem sestajali v takratni društveni pisarni v Masarykovi ulici. Tu smo prejeli tudi prvo konopljeno vrv domače izdelave. Pri kovanju načrtov smo se odločili za Julijske Alpe. V družbi smo začasno izgubili Pogačarja in Verovška, ki sta odšla na delo na mladinsko progo Brčko-Banoviči. Priključil pa se nama je udeleženec plezalnega tečaja Dane Škerl, s katerim smo se domenili, da preplezamo severno steno Triglava. To je bilo zame veliko doživetje. Do sedaj sem prišel na Gorenjskem do Lesc. Zupan pa je že poznal Julijce, saj je bil že na Škrlatici in Mojstrovki.

Vlak na Gorenjsko je bil nabito poln. Toda ne zato, ker so odhajali na planinsko slavnost »Svobodni Triglav« v Vrata. V tistih letih so bile naše gore bolj obiskane kakor danes. Eden vzrokov je bil v tem, da so si ljudje po

strašni vojni zopet zaželeli gora. Na vlaku smo srečali tudi naša dva učitelja ing. Lasiča in ing. Dolarja, ravno tako namenjena v Vrata. V Vratih je bilo polno ljudstva. Spali smo pod smrekami.

Naslednjega dne smo se podali v slovensko smer. Vstopili smo v kaminih in do belih plošč hitro napredovali. Pri izstopu pa so se začele čudne stvari. Končno smo našli Frelihovo prečnico in po osmih urah izstopili iz stene. Preko ledenika do Kredarice ni bilo daleč. Še istega dne smo se povzpeli na Triglav. Ta dan mi ostane v trajnem spominu. 9. VIII. 1946. Prvič v življenju v Julijskih Alpah in Triglavu in to preko severne stene! Tehničnih težav se ne spominjam, pač pa smo bili tu prvič v zadregi glede orientacije, v kateri še nismo imeli nobenih izkušenj. Večji del ture je vodil Zupan, toda na enem mestu se je zalezal. Moral sem nekaj metrov desno sam preplezati to mesto in varovati Zupana od zgoraj. Dane je plezal zadaj, bal se je edinole padajočega kamenja, katerega sva od časa do časa zrušila z Zupanom.

Naslednjega dne smo se znova obrnili v steno. Med tem je prišel v Vrata še Vadnov, tečajnik s Kamniškega sedla, ki je tistikrat veliko obetal. V družbi z ing. Vinkom Modecom je preplezal južni raz Turske gore. Tu bi kmalu našel smrt, da ni v zadnjem trenutku skočil pred ogromnim padajočim skalnim blokom. Plezali smo potem skupaj v Szalay-Gerinovem grebenu v Turski gori. Na tečaju je bil eden najboljših. Kmalu potem je odšel na prakso v Sovjetsko zvezo, po povratku pa se je v gorah poškodoval tako, da je kmalu opustil plezalstvo.

Nemško smer smo plezali v dveh navezah. Midva z Vadnovom in Pirš Miro z Danetom. Pirš je smer poznal, zato smo zelo hitro prispeli do Nemškega turnca. Od tam pa smo po policah zavili v slovensko smer in preko Prevčevega izstopa izstopili iz stene. Vtisi so bili izredno lepi in nama z Vadnovom je bilo žal, da po smeri nismo plezali do vrha.

Zvečer smo se dobili zopet z Zupanom v Vratih. Med tem pa se je okoli doma nabralo toliko ljudi, da na travniku pred kočo nisi mogel skozi. Pričela se je planinska slovesnost »Svobodni Triglav«. Bili so postavljeni mlaji, na katerih so vihrale naše trobojnice. Ob 19. uri se je začelo in je trajalo pozno v noč. Bengalični ogenj in rakete so švigale okoli. Škerlu je padla goreča raketa na hrbet, da je tulil od bolečine. Vtis je ostal nepozaben že zaradi tega, ker že dolgo časa ni bilo toliko planincev skupaj (okoli 5000). Naslednjega dne se jih je 1000 povzpelo na vrh Triglava. Ta veliki tabor je obiskal tudi tedanji podpredsednik LRS dr. Marjan Breclj, ki je naslednjega dne v družbi naših plezalcev plezal Zlatorogove steze v triglavski steni. Med vodilnimi planinskimi funkcionarji so govorili dr. France Avčin in drugi. Poslali pa so tudi brzojavke maršalu Titu in Edvardu Kardelju.

Naslednjega dne nam je zmanjkalo denarja in hrane. Morali smo domov. Za tisto leto smo se poslovili od Julijcev. Zelo radi bi se bili vrnili nazaj, pa kljub ceneni vožnji nismo imeli denarja. Tudi naša oprema je bila zelo borna. Na postaji v Mojstrani me je službujoči miličnik legitimiral. Moji čevlji, iz katerih so že gledali prsti, in pa hlače, ki jih je skupaj držal na zadnji plati le še konec tenke vrvi, so bile preveč sumljive.

Po vrnitvi v Ljubljano je bil nekaj časa mir. Popravni izpit iz matematike je zahteval štirinajst dni priprave in dela. Šele septembra sem se zopet podal v Savinjske Alpe. Dogradili smo bivak pod Skuto, razen tega pa sem obiskal tudi plezalni tečaj alpinističnega odseka Kamnik. Tečaj je vodil Lado Bučer. Plezali smo v Planjavi in Brani. Tu sem sodeloval že kot pomočnik učiteljev.

V tečaju ni bilo v bistvu nič posebnega, le neljubi dogodek se je tiste dni odigral v gorah.

Tiste dni se je namreč v severni steni Dolške Škrbine ponesrečil pobegli nemški vojni ujetnik. Obvestilo o nesreči je prejel Boris Režek, ki je bil takrat pri gradnji bivaka pod Skuto. Navedeni je preko Zupana poslal obvestilo in pozval po pomoč vodstvo tečaja na Kamniškem sedlu. Bučer in Benkovič se vabilu nista odzvala. Takrat sem prvič dobil sliko o rivalskih odnosih med Režkom in kamniškimi plezalci, ki so se vlekli še izpred vojne. Takrat je bil vodja reševanja Režek, pomagal pa mu je tudi Zupan. Reševanje je bilo precej naporno. Neljubi dogodek sem hotel pozabiti, pa je vedno visel nad menoj kakor mora. Nismo pričakovali, da se tudi v gorah morejo ljudje prerekati, včasih zaradi prav nesmiselnih stvari.

S plezalnimi tečajem sem bil zadovoljen. Spoznal sem zopet nekaj novih ljudi — bodočih kamniških plezalcev. Čeprav sem bil pod določenim vplivom ene plezalne družbe, pa sem vseeno sovražil stari lokalni patriotizem v gorah, ki ga je potem nova generacija alpinistov skoraj popolnoma odstranila.

Ko se je začela šola, smo gore obiskovali le ob sobotah in nedeljah. Priljubljena točka je bil novozgrajeni bivač pod Skuto, katerega smo obiskovali vsako soboto. Pri tem sem s Černičevim Dragom preplezal Modčevo smer skozi Okno v zapadni steni Planjave. To je bil zadnji izmed osmih plezalnih vzponov v prvem letu mojega alpinističnega udejstvovanja v gorah.

V Ljubljani smo imeli vsak teden sestanke in alpinistična predavanja. 12. decembra je bila v Ljubljani II. skupščina Planinskega društva Slovenije pri FZS. Te skupščine smo se udeležili tudi mi. Med drugimi se je tu mnogo govorilo o slovenski odpravi na Kavkaz in v albanske Prokletije, dalje o povezavah s sovjetskimi alpinisti in strokovnem izpopolnjevanju kadra. Za načelnika alpinistične komisije je bil ponovno izvoljen ing. Vinko Modec, ki je sam neposredno odgovarjal za letno alpinistiko, razen njega so bili še ing. Avčin, ki je odgovarjal za zimsko alpinistiko, in Kopač za inozemske odprave in organizacije. Februarja meseca se je ta odbor razširil. Vanj so vstopili novi ljudje: Tone Bučer, Davorin Kremžar, Leo Beabler, Bleiweis, Janez Kveder, Tržan in Marjan Keršič. Aprila 1947 je Vinko Modec prepustil načelstvo alpinističnega odseka pri GO PDS Vlastu Kopaču. Ta je zaradi predsedniškega mesta v PDS predal vodstvo Milanu Begu, vendar pa se ta ni znašel ter z izjavo, da temu mestu ni kos, dal ostavko. Meseca septembra je načelstvo alpinistične komisije prevzel Tone Bučer, ki to funkcijo opravlja z uspehom do današnjih dni. Bučer je takoj uvedel redne seje in naše alpinistično življenje se je zopet premaknilo z mrtve točke. Mislim tu organizacijo celotne alpinistike pri nas, ki jo je ravno Bučer spravljal v pravi tir.

Tako se je končalo leto 1946, ki je v mojem dnevniku zapisano kot rojstno leto moje alpinistike. To so bili prvi koraki v gore. Prvi stiki z gorskimi tovariši. To je bilo tudi najlepše leto v gorah. Vse, kar je sledilo potem, se je odvijalo po nekem načrtu in v skladu z razvojem. Vsak plezalec doživlja lastno pot v gore. Vsak mora nekje začeti. Ta začetek je pri vsakomer različen. Vendar pa je od njega odvisno vse poznejše udejstvovanje. Če je bil temelj hiše dober, bo tudi ostala stavba trdno stala. Kdor je resno začel hoditi v gore, jih bo še dosti dolgo časa obiskoval. Mi prvo leto nismo pretiravali, kakor so nam pozneje nekateri očitali, češ da se brez izkušenj podajamo v težke plezalne smeri. Pa vendar smo imeli prav!